

EECL

Jean Monnet Chair in European Environmental
and Climate Change Law

Osnovi ekološkog prava

prof. dr Mirjana Drenovak-Ivanović

Jean Monnet Chair in European Environmental and Climate Change Law

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Co-funded by
the European Union

Elementi od
značaja za
razumevanje
ekološkog
prava

Co-funded by
the European Union

Elementi od značaja za razumevanje ekološkog prava

- Kompleksnost ekoloških izazova
 - crno – zeleno – belo
 - javni interes u političkom spektru
 - eksternalije
- Ekološko pravo daje samo okvir zaštite
 - pravni okvir uvodi prava i obaveze (ograničenja)
 - pravo + konsenzus o društvenim vrednostima = zaštita životne sredine
 - veliki broj izvora
- Veza između ekološkog prava i drugih grana prava
 - šta je pravo i šta je ekološka pravda?
 - proces prilagođavanja prava izazovima industrijalizacije i urbanizacije
- Pristup ekološkoj stvari
 - taksonomija: sagledati istovremeno kao ekološki, demokratski, kulturološki, sociološki, ekonomski fenomen i analizirati kroz dobru i lošu praksu, pojedinačna iskustva i potrebe kolektivnog učešća u odlučivanju i primeni donetih odluka.

Situacioni slučaj za diskusiju

Narativi o situacionom slučaju

- Dve glavne ekonomske tranzicije našeg vremena – odnosno digitalizacija i prelazak na obnovljive izvore energije – zahtevaju sirovine. Ne može se zamisliti upotreba velikih superkomputera, automatizacije ili električnih automobila i vetroparkova bez litijuma. Međutim, resursi su retki i koncentrisani u nekoliko zemalja, što je alarmiralo vlade širom sveta da obezbede svoj pristup sirovinama za obezbeđivanje sirovina za industriju.
- Kompanija *XYZ Mining Investiture*, zainteresovana za eksploataciju sirovina, započela je procedure za dobijanje svih relevantnih saglasnosti, dozvola i licenci i konsultacije sa svim zainteresovanim stranama.
- Lokalna zajednica je zabrinuta zbog potencijalnog negativnog uticaja na životnu sredinu. Iznose se stavovi da lokalna zajednica ne bi trebalo da nosi teret kontaminacije i zagađenja životne sredine.
- Organizacije civilnog društva i aktivisti za zaštitu životne sredine su uznemireni zbog neuravnoteženih odnosa snaga između zainteresovane javnosti i investitora (privatne kompanije), između dobavljača i potrošača i ukazuju na mogućnost zaobilaženja društvene saglasnosti za sprovođenje projekta i mera zaštite životne sredine.
- U naučnoj zajednici ne postoji saglasnost o tome da li je moguće realizovati projekat bez značajnijeg dugotrajnog devastiranja životne sredine.
- Identifikujte i analizirajte relevantna pravna, društvena, poslovna, etička i naučna pitanja.

Okvir razvoja ekološkog prava u Srbiji

Ekološki *acquis*

Pravila Energetske zajednice (Zakon o ratifikaciji Ugovora o osnivanju Energetske zajednice)
Pariski sporazum (Srbija se obavezala da emisije GHG smanji 30% do 2030. god u odnosu na 1990. god.)
Revidirana metodologija procesa proširenja EU - Klaster IV: Zelena agenda i održiva povezanost

Identifikacija prioriteta u postizanju zelene tranzicije

Izveštaj EU o napretku Srbije i
Kriterijumi za zatvaranje pregovora u
Klasteru IV (2023)

Zelena agende za Zapadni Balkan
(2020)

Plan rasta za Zapadni Balkan (2023)

Pravni okvir i pravci noveliranja domaćeg prava kao osnove zelene i digitalne tranzicije

Pregled zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine

Horizontalno ekološko pravo

- primenjuje se u svim ekološkim stvarima
 - Zakon o zaštiti životne sredine, Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, Zakon i integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, Zakonski okvir koji uređuje naknadu ekološke štete, Zakonski okvir koji uređuje krivičnopravnu odgovornost za zaštitu životne sredine.

Posebno ekološko pravo

- primenjuje se u posebnoj oblasti zaštite (zaštita voda, vazduha, zemljišta, zaštita od industrijskog zagađenja, upravljanje otpadom, upravljanje hemikalijama, zaštita životinja, i dr.).
- Nove teme: korporativna održivost, cirkularna ekonomija, zakonodavni paket 'Spremni za 55%' - obuhvata širok krug tema i oblasti ekološkog prava.

I. Horizontalno ekološko pravo

Co-funded by
the European Union

Procena
uticaja na
životnu
sredinu

Co-funded by
the European Union

Faze procene uticaja na životnu sredinu (EIA)

- EIA: Postupak u kome se utvrđuje **kakav je uticaj** projekata koji se planiraju ili izvode na životnu sredinu, **da li postoje alternativna rešenja** i **moćnost za primenu tehnologije koja bi imala povoljniji uticaj na životnu sredinu** i **koje se mere mogu** primeniti u cilju sprečavanja ili smanjenja, odnosno otklanjanja štetnog uticaja na životnu sredinu.
- Projekte iz oblasti industrije, rudarstva, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, upravljanja otpadom i komunalnih delatnosti, kao i za projekte koji se planiraju na zaštićenom prirodnom dobru i u zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra.

Co-funded by
the European Union

- Faza I: odlučuje se o potrebi sprovođenja EIA
 - Projekti za koje se obavezno sprovodi EIA navedeni su u posebnoj listi. Za njih se ne sprovodi Faza I.
 - Projekti za koje se može zahtevati EIA su navedeni u posebnoj listi. Za njih se sprovodi Faza I.
 - Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna EIA i Liste projekata za koje se može zahtevati EIA, Službeni glasnik RS, br. 114/08.
- Faza II: odlučuje se o obimu i sadržaju Studije o EIA
- Faza III: odlučuje se o saglasnosti na Studiju o EIA

Co-funded by
the European Union

Projekti za koje se obavezno sprovodi EIA

Reč je o projektima za izgradnju:

- postrojenja za preradu nafte,
- postrojenja za proizvodnju električne energije sa snagom od 50 MW i više,
- nuklearnih reaktora i postrojenja za preradu istrošenog nuklearnog goriva,
- hemijskih postrojenja,
- magistralnih železničkih pruga i rekonstrukciju magistralnih autoputeva,
- aerodroma sa poletnom pistom dužom od 2.100m,
- unutrašnjih plovnih puteva na kojima važi međunarodni ili međudržavni režim plovidbe,
- postrojenja za tretman opasnog otpada,
- postrojenja za tretman otpada koji nije opasan kapaciteta više od 70t na dan,
- eksploatacije podzemnih voda sa godišnjom zapreminom eksploatacije ili obogaćene vode više od 10 miliona m³, i sl.

Co-funded by
the European Union

LISTA II

Projekti za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu

Projekat	Kriterijumi za odlučivanje o potrebi izrade studije o proceni uticaja na životnu sredinu
1. Poljoprivreda, akvakultura i šumarstvo	
1) Sistemi za navodnjavanje i odvodnjavanje - meliorativni sistemi	Područje na kome se prostiru je veće od 20 ha
2) Objekti za intenzivan uzgoj i držanje živine	- Kapaciteta od 30.000 do 85.000 mesta za brojlere - Kapaciteta od 10.000 do 40.000 mesta za živinu (uključujući i lovnu perad)
3) Objekti za intenzivan uzgoj goveda	Kapaciteta 200 mesta za goveda i više
4) Objekti za intenzivan uzgoj: - svinja - krmača	Kapaciteta od 1.000 do 2.000 mesta za svinje Kapaciteta od 450 do 750 mesta za krmače
5) Objekti za intenzivan uzgoj životinja sa plemenitim krznom	Kapaciteta preko 1000 mesta za životinje sa plemenitim krznom
6) Intenzivan uzgoj riba u bazenima i ribnjacima	- za salmonide godišnje proizvodnje 10 t i više. - za ciprinide površine 5 ha i veće.
7) Krčenje šuma radi prelaženja na drugi tip korišćenja zemljišta	Područje na kome se prostire je veće od 10 ha
2. Ekstraktivna industrija	
1) Površinski kopovi mineralnih sirovina	Svi projekti koji nisu navedeni u Listi I
2) Vađenja treseta	Površina terena za eksploataciju je od 20 ha do 100 ha
3) Podzemna eksploatacija mineralnih sirovina	Svi projekti
4) Eksploatacija mineralnih sirovina postupkom rečnog ili jezerskog bagerovanja	Svi projekti
5) Bušenje u cilju istraživanja i eksploatacije nafte i prirodnog gasa	Svi projekti
3. Proizvodnja energije	
1) Postrojenja za proizvodnju električne energije, vodene pare, tople vode, tehnološke pare ili zagrejanih gasova (termoelektrane, toplane, gasne turbine, postrojenja sa motorom sa unutrašnjim sagorevanjem, ostali uređaji za sagorevanje), uključujući i parne kotlove, u postrojenjima za sagorevanje uz korišćenje svih vrsta goriva	Sa snagom od 1 do 50 MW
2) Postrojenje za proizvodnju energije iz hidropotencijala	Snage preko 2 MW
3) Uređaji za korišćenje snage vetra u cilju proizvodnje energije (farme vetrenjača)	Ukupne snage preko 10 MW
4. Cevovodi sa pratećim objektima za transport gasa, nafte, hemikalija, vodene pare, vrele vode ili bez pratećih objekata, kao i vodovi za prenos električne energije nadzemnim dalekovodima	
1) Cevovodi za transport gasa, osim internih fabričkih cevovoda	Dužine preko 10 km i prečnika preko 150 mm.
2) Cevovodi za transport hemikalija, osim cevovoda koji predstavljaju deo postrojenja za rukovanje takvim hemikalijama	Dužine preko 2 km i prečnika preko 150 mm.
3) Cevovodi za transport pare ili tople vode iz postrojenja navedenih u tački 3.1 osim internih fabričkih cevovoda	Dužine preko 20 km.
4) Cevovodi za transport otpadnih voda	Dužine preko 10 km
5) Cevovodi za transport nafte i naftnih derivata	Svi projekti koji nisu navedeni u Listi I
6) Nadzemni dalekovodi visokog napona	Nominalnog napona od 110 kV ili više
5. Skladištenje zapaljivih tečnosti i gasova, zemnog gasa, fosilnih goriva, nafte i naftnih derivata i hemikalija	
1) Skladištenje zapaljivih gasova ili proizvoda koji sadrže zapaljive gasove	Ukupnog kapaciteta preko 50 m ³
2) Skladištenje zapaljivih tečnosti	Ukupnog kapaciteta preko 500 m ³

I Faza EIA

U prvoj fazi, nadležni organ je dužan da o podnetom zahtevu za odlučivanje o potrebi EIA **obavesti zainteresovane organe i organizacije i javnost** u roku od **deset dana** od dana prijema zahteva.

Nakon toga, navedeni subjekti imaju pravo da **iznesu mišljenje** o predloženom projektu.

Nadležni organ donosi **odluku** o podnetom zahtevu **na osnovu specifičnosti projekta i lokacije**, i **iznetog mišljenja** zainteresovanih organa i organizacija i javnosti.

Protiv ovog rešenja **nosilac projekta i zainteresovana javnost** mogu izjaviti žalbu.

Co-funded by
the European Union

Šta čini sadržaj odluke u I Fazi EIA?

Nadležni organ, na osnovu materijala koji prilaže operater i iznetog mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, ceni da li su mogući uticaji predmetnog objekta na zdravlje ljudi i životnu sredinu takvi da je potrebno pristupiti daljem ispitivanju kroz Studiju o EIA ili ne.

U rešenju u kome utvrđuje da nije potrebno sprovođiti EIA nadležni organ može da odredi i minimalne uslove zaštite životne sredine.

U jednom slučaju, Upravni sud je razmatrao da li su naložene mere adekvatne i da li je obezbeđena adekvatna pravna zaštita tužioca od sprovođenja daljih aktivnosti u predmetu u kome je odlučeno da nije potrebno sprovođiti EIA. Upravni sud je stao na stanovište da je nosilac projekta, u skladu sa privremenim merama, dužan da obezbedi izvršavanje programa stalnog praćenja kvaliteta vazduha, buke, otpadnih voda, kvaliteta i ukupne količine biokomposta i postupanja sa otpadom u skladu sa važećim propisima, što je i posebno definisano u delu rešenja o davanju saglasnosti u poglavlju „program praćenja uticaja na životnu sredinu”. Nosilac projekta je dužan i da podatke dobijene monitoringom dostavlja Agenciji za zaštitu životne sredine, Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine i Gradskoj upravi za inspeksijske poslove. To, dalje, znači da tužilac može zaštititi svoja prava i interese ubuduće, jer u slučaju da se nosilac projekta ne pridržava plana sprovođenja naloženih mera, može obratiti nadležnim inspekcijama za zaštitu životne sredine. Vid. presudu Upravnog suda ZU. 15891/10 (2009) od 19. januara 2012. god.

Co-funded by
the European Union

Pravni lekovi po završetku faze I

- Ako je doneto rešenje da nije potrebno sprovođenje EIA, nosilac projekta može **pristupiti njegovoj realizaciji**.
- **Nosilac projekta** žalbom može **osporiti mere** koje su eventualno naložene.
- Ako je doneto rešenje da je potrebno sprovođenje EIA, nosilac projekta se upućuje na drugu i treću fazu EIA.
- U oba slučaja, zainteresovana javnost može izjaviti žalbu **ako joj nije omogućeno učešće u postupku ili ako smatra da izneto mišljenje nije uzeto u obzir**.
- **Pokretanje upravnog spora ne sprečava započinjanje sledeće faze**.

II Faza EIA

U drugoj fazi se određuje **obim i sadržaj studije** o EIA, odnosno daje okvir za izradu Studije o EIA.

U ovoj fazi **nosilac projekta iznosi podatke o projektu**, prikazuje **glavne alternative** koje je razmotrio i **najvažnije razloge** za odlučivanje, **opisuje činioce životne sredine za koje postoji mogućnost da budu znatno izloženi riziku** usled realizacije projekta, **opisuje moguće kratkoročne i dugoročne uticaje** projekta na životnu sredinu i planirane **mere za sprečavanje**, smanjenje ili otklanjanje svakog štetnog uticaja na životnu sredinu.

Na osnovu iznetih činjenica i mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, **nadležni organ donosi odluku o obimu i sadržaju studije** o proceni uticaja, tj. o tome da li će se u Studiji analizirati npr. samo uticaj rada samog postojenja ili i izgradnja i rad postrojenja; da li će se u Studiji razmatrati samo uticaj planiranog projekta na lokalnom nivou ili i globalni uticaj projekta i sl.

Uticaj na klimatske promene?

Protiv ovog rešenja nosilac projekta i zainteresovana javnost mogu izjaviti žalbu.

co-funded by
the European Union

III Faza EIA

U trećoj fazi postupka, donosi se odluka o davanju saglasnosti na studiju o EIA.

Studiju o EIA može izraditi **samo ovlašćena organizacija** upisana u poseban registar.

Studija o EIA sadrži **ocenu kvaliteta** činilaca životne sredine i njihove osetljivosti na prostoru na kome će se sprovoditi planirane aktivnosti, na osnovu čega se predviđaju neposredni i posredni uticaji projekta kako bi se utvrdile mere ublažavanja i otklanjanja štetnih efekata.

Nadležni organ donosi odluku o davanju saglasnosti ili o odbijanju zahteva za davanje saglasnosti **na osnovu mišljenja koje je o Studiji o EIA iznela posebna tehnička komisija.**

Tehnička komisija donosi Izveštaj koji sadrži stručnu ocenu Studije o EIA i predlog odluke, nakon analize Studiju o EIA i izveštaja sa sistematizovanim **pregledom mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti.**

Odluka nadležnog organa je konačna, što znači da podnosilac zahteva i zainteresovana javnost protiv odluke u trećoj fazi **nemaju pravo da izjave žalbu**, već jedino da pokrenu **upravni spor.**

- Tek nakon saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, koja se može dobiti u poslednjoj, trećoj fazi EIA, nosilac projekta može pristupiti njegovoj realizaciji.
- Pokrenut upravni spor?

Co-funded by
the European Union

Novine iz prakse ESLJP

- ECtHR, slučaj *Eolica* protiv Portugala (2024)
- U predmetu *Eolica*, kompanija je dobila dozvolu za rad vetroparka sa 4 turbine. ESLJP je stao na stanovište da je reč o dozvoli koja ima karakter uslovne dozvole jer je izdata uz obavezu da kompanija izvrši procenu akustičkog uticaja na okruženje i da u skladu sa rezultatima kontinuirano izveštava nadležni organ uprave o uticaju buke na okolno područje i mere preduzete u cilju smanjenja negativnih uticaja. Kompanija nije postupila po utvrđenoj obavezi, zbog čega se ne može smatrati da su oduzimanjem dozvole povređena legitimna očekivanja. ESLJP je stao na stanovište da se dozvola izdata sa uslovom ne može smatrati imovinom, te ni podvesti pod odredbu Protokola 1 čl. 1 koja uređuje „pravo na mirno uživanje u svojim dobrima“.

- ECtHR, slučaj *Cangi* i drugi protiv Turske (2023)
 - grupa građana je izjavila žalbu u postupku procene uticaja na životnu sredinu jer eksperti tehničke komisije nisu uzeli u razmatranje izneto mišljenje niti odgovorili na pitanja koja su postavili u pokrenutom upravnom sporu.
 - ESLJP je ukazao na to da pravo na kontradiktorni postupak podrazumeva pravo stranaka da znaju i komentarišu sve izvedene dokaze ili zapažanja koja su podneta u cilju uticaja na odluku suda. Shodno tome, imajući u vidu da podnosioci predstavke u ovom predmetu nisu imali priliku da se u potpunosti upoznaju sa dokazima u spisima predmeta na koje su se oslonili glavni veštaci, Sud zaključuje da je došlo do povrede člana 6. stav 1.

Integrirano
sprečavanje i
kontrola
zagađivanja
životne
sredine

Co-funded by
the European Union

- Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (Službeni glasnik RS, broj 135/2004 i odgovarajuće izmene iz 2015. i oktobra 2021. god.)
- Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola (Sl. glasnik RS, br. 84/2005)
 - <https://www.paragraf.rs/propisi/uredba-o-vrstama-aktivnosti-i-postrojenja-za-koje-se-izdaje-integrisana-dozvola.html>
- Uredba o utvrđivanju Programa dinamike prenošenja zahteva za izdavanje integrisane dozvole. „Sl. glasnik RS”, br. 108/2008.
- Uredba o sadržini programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima. „Sl. glasnik RS”, br. 84/2005.
- Spisak postrojenja koja podležu izdavanju integrisane dozvole (IPPC) – 220
 - <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/2022-10/spisak.pdf>
- 57 izdatih dozvola - <https://www.ekologija.gov.rs/obavestjenja/integrisane-dozvole/izdate-dozvole>

Podzakonski akti

- Pravilnik o sadržini i izgledu integrisane dozvole (Sl. glasnik RS, br. 30/2006);
- Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole (Sl. glasnik RS, br. 30/2006);
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola (Sl. glasnik RS, br. 69/2005);

Co-funded by
the European Union

O čemu se stara nadležni organ?

- 1) da **rad** novih postrojenja ***ne započne pre dobijanja dozvole*** osim u slučaju probnog rada odobrenog u skladu sa zakonom;
- 2) da rad postojećih postrojenja započetak pre dana stupanja na snagu zakona ***bude usklađen sa zahtevima i uslovima*** utvrđenim zakonom;
- 3) ***da uslovi i postupak izdavanja dozvola budu u potpunosti koordinirani u slučaju da u postupku učestvuje više od jednog nadležnog organa;***
- 4) praćenje razvoja najboljih dostupnih tehnika;
- 5) praćenje i razvoj monitoringa koji primenjuje operater;
- 6) reviziju i, po potrebi, ažuriranje uslova u dozvoli;
- 7) pristup javnosti sadržaju zahteva za izdavanje dozvole, izdatim dozvolama i rezultatima monitoringa;
- 8) registar rezultata monitoringa koji obavlja operater;
- 9) preduzimanje i drugih mera utvrđenih zakonom i drugim propisima.

Postupak izdavanja integrisane dozvole: 3 faze

- **Podnošenje zahteva**

- Razmatranje zahteva
- Obaveštavanje organa, organizacija i javnosti (nakon: podnošenja zahteva, izrađenog nacrtu dozvole, izdavanja dozvole)

- **Izrada nacrtu dozvole**

- Rad tehničke komisije (razmatranje nacrtu dozvole) – 45 dana

- **Odlučivanje** – 120 dana (moguće je produžiti rok do 240 dana)

Šta mora da sadrži Zahtev za izdavanje integrisane dozvole?

Podatke o:

1. postrojenju i njegovoj aktivnosti, sirovinama i pomoćnom materijalu, drugim materijama i energiji koji se koriste u postrojenju ili se u njemu stvaraju
2. izvorima emisija koje potiču iz postrojenja
3. uslovima karakterističnim za lokaciju na kojoj se postrojenje nalazi
4. prirodi i količini emisija koje iz postrojenja dospevaju u vazduh, vodu i zemljište
5. identifikovanim značajnim uticajima emisija na životnu sredinu i mogućnosti uticaja na veću udaljenost

Co-funded by
the European Union

6. predloženoj tehnologiju ili drugim tehnikama kojima se sprečavaju ili smanjuju emisije
7. najboljim dostupnim tehnikama koje operater primenjuje ili planira da primeni radi sprečavanja ili smanjenja zagađivanja
8. merama za smanjenje nastajanja i uklanjanja otpada koji nastaje prilikom funkcionisanja postrojenja
9. merama za efikasno korišćenje energije
10. planiranim merama monitoringa emisija u životnu sredinu;
11. prikaz glavnih alternativa koje je operater razmatrao;
12. netehnički prikaz podataka na kojima se zahtev zasniva;
13. drugim merama čije preduzimanje se planira u skladu sa propisima.

Dokumentacija propisana Zakonom:

- projekat za izgrađeno postrojenje;
- izveštaj o tehničkom pregledu;
- plan vršenja monitoringa;
- rezultate merenja emisija u životnu sredinu;
- plan upravljanja otpadom;
- plan mera za efikasno korišćenje energije;
- plan mera za sprečavanje udesa i ograničavanje njihovih posledica;
- plan mera za zžs posle prestanka rada i zatvaranja postrojenja;
- akt o pravu korišćenja prirodnih resursa;
- izjavu kojom se potvrđuje da su informacije sadržane u zahtevu istinite, tačne, potpune i dostupne javnosti;
- dokaz o uplaćenju administrativnoj taksi.

Co-funded by
the European Union

Izazovi u praksi

- Da li se zahtev za izdavanje integrisane dozvole može zaključkom odbaciti kao nepotpun nakon što je javnost obavještena o prijemu zahteva za izdavanje integrisane dozvole i sproveden postupak sa učešćem javnosti u kojem su iznete primedbe i mišljenje zainteresovane javnosti, drugih organa i organizacija?
- Administrativna komisija (rešenje iz 2023. god.) daje negativan odgovor.
- Primena garantnog akta u postupku izdavanja integrisane dozvole (ZUP, čl. 18)?

Pored navedene dokumentacije prilaže se i:

- **za nova postrojenja** – saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu i izveštaj o bezbednosti i plan zaštite od udesa ili politiku prevencije udesa - (lista opasnih materija);
- **za postojeće postrojenje** - saglasnost na studiju o proceni uticaja zatečenog stanja, izveštaj o bezbednosti i plan zaštite od udesa ili politiku prevencije udesa i program mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja i aktivnosti uslovima propisanim Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine.

Co-funded by
the European Union

Najbolje dostupne tehnike: BAT i BREF

- Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli „Sl. glasnik RS”, br. 84/2005.
- Za određene industrijske procese u EU izrađena su Referentna dokumenta BREF koja dodatno razrađuju kriterijume za utvrđivanje BAT.
- Donošenjem Zakona o ratifikaciji Ugovora o osnivanju Energetske zajednice („Sl. glasnik RS”, br. 62/06), Srbija je preuzela i obavezu da izgradnju i rad novih proizvodnih postrojenja uskladi sa standardima koje određuje ekološki *acquis*, između ostalog i Direktiva 2001/80/ES o ograničenju emisija određenih zagađivača u vazduh iz velikih ložišta, **kojom BAT i BREF dokumenta postaju obavezujuća za Srbiju od 31. decembra 2017. god.**
- Dodatni uticaj na primenu navedenih standarda ima i to što **projekti koji su podržani od strane finansijskih institucija EBRD, EIB i IFC moraju da budu usklađeni sa najnovijim BREF standardima.**

- Spisak BREF referentnih dokumenata o najboljim dostupnim tehnikama (BAT) dostupni su na: <http://77.46.150.218/prtrportal/bref-dookumenta?lang=en>

Republika Srbija
Ministarstvo zaštite životne sredine
Agencija za zaštitu životne sredine
PRTR registar

Početak

> Javno dostupni podaci

▼ Dokumenti

Zakonska regulativa

Uputstva

BREF dokumenta

Metodologije za izveštavanje

Izveštavanje za operatere

Informacije za operatere

> Dodatne informacije

PRTR oko sveta

Mapa

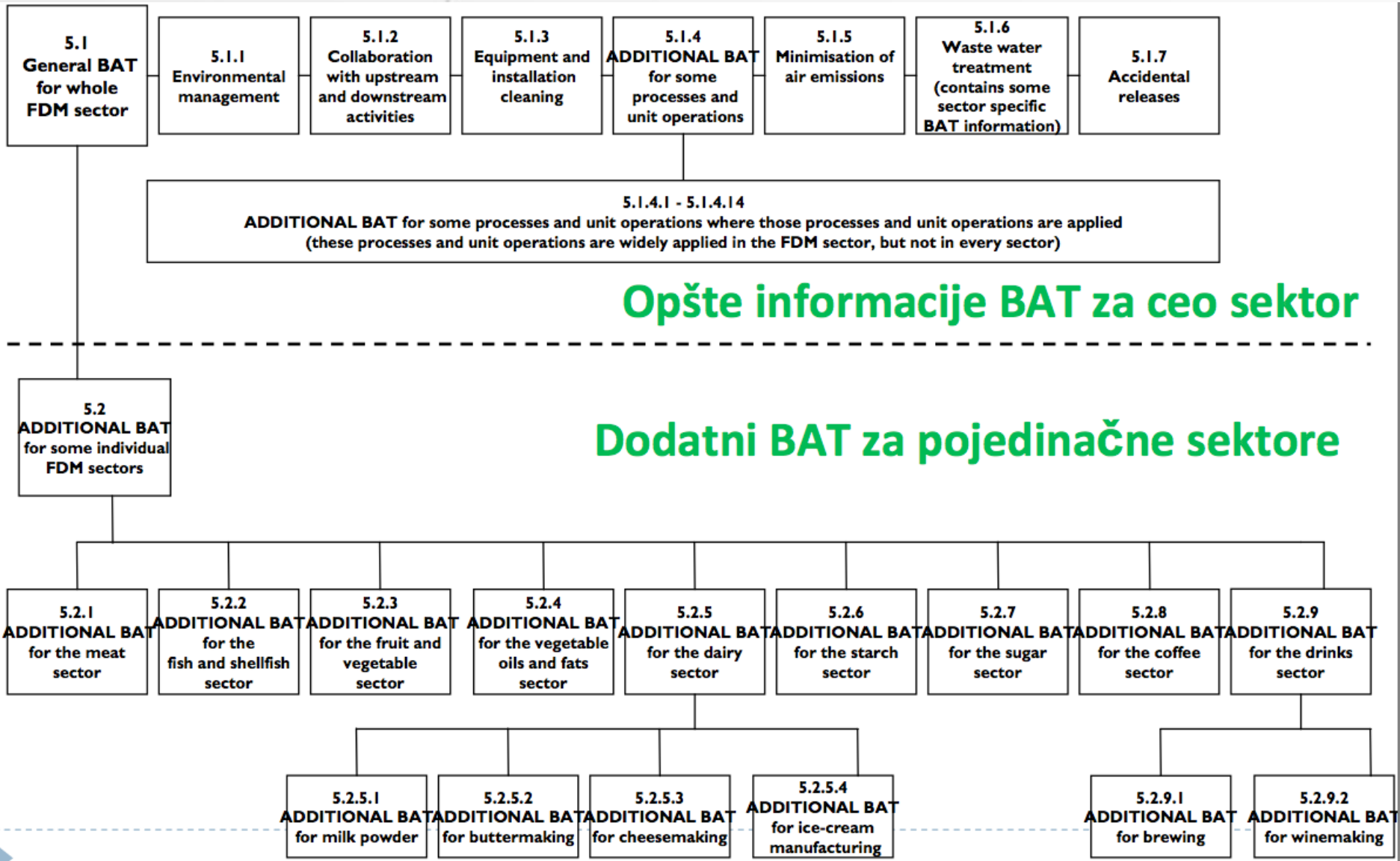
▼ Language:

BREF dokumenta

Najbolje dostupne tehnike (BAT) iskazane kroz BREF dokument

U tabeli je prikazan spisak BREF referentnih dokumenata o najboljim dostupnim tehnikama. Dokumenti su dostupni za tri svetska jezika – engleski, francuski i nemački.

NAZIV INDUSTRIJE	ENG	FR	GER
Industrija cementa, kreča i magnezijum oksida		—	
Keramička industrija			
Tretman otpadnih voda i gasova / sistemi upravljanja u hemijskom sektoru			—
Ekonomija i medijski efekti			
Emisije i skladište			
Energetska efikasnost			—
Industrije za preradu obojenih metala			
Industrija hrane, pića i mleka			
Opšta načela monitoringa			—
Industrijski sistemi za hladjenje			

Opšte informacije BAT za ceo sektor

Dodatni BAT za pojedinačne sektore

Integrirana dozvola se izdaje na osnovu sledećih elemenata

Zahteva operatera za izdavanje integrirane dozvole

- izrađene tehničko-tehnološke dokumentacije (nivo idejnih projekata)
- rezultata istraživanja i merenja i ostalih raspoloživih podataka
- Dobijenih dozvola i saglasnosti
- uvida u predmetnu lokaciju,
- uvida u postojeće objekte i tehnološke procese na istoj,
- definisanih BAT
- preporuka BREF
- poštujući pribavljene uslove i mišljenja nadležnih organa

Co-funded by
the European Union

Zakonska regulative

- Zakon o zaštiti životne sredine
- Zakon o strateškoj proceni uticaja
- Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu
- Zakon o planiranju i izgradnji ;
- Zakon o vodama;
- Zakon o otpadu
- Zakon o vazduhu
- Zakon o jonizujućem zračenju
- Zakon o zaštiti prirode
- Zakon o hemikalijama
- Zakon o prevozu opasnih materija
- Zakon o geološkim istraživanjima
- Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu;
- Zakon o zaštiti od požara;

Co-funded by
the European Union

Programa i mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja propisanim uslovima

- Uredba o sadržini programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima (Sl. glasnik RS, br. 84/2005)
- Program mera prilagođavanja sadrži:
 1. opis mere, odnosno mera koje treba da budu preduzete za prilagođavanje rada postrojenja ili aktivnosti;
 2. vremenski raspored početka i završetka planiranih mera;
 3. opis očekivanih rezultata planiranih mera;
 4. opis načina kontrole planiranih mera;
 5. vremenski raspored i godišnje troškove mera.

Co-funded by
the European Union

Integrirana dozvola

- Odluka nadležnog organa doneta u formi rešenja kojom se odobrava puštanje u rad postrojenja ili njegovog dela, odnosno obavljanje aktivnosti čiji sastavni deo čini dokumentacija sa utvrđenim uslovima kojima se garantuje da takvo postrojenje ili aktivnost odgovaraju zahtevima predviđenim Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine.
- Period važenja dozvole do 10 godina.

Co-funded by
the European Union

Revizija dozvole

- Zagađenje koje prouzrokuje postrojenje je takvog značaja da je potrebno izvršiti reviziju;
- Postoji opasnost da zagađenje prouzrokuje štetu po životnu sredinu ili zdravlje ljudi;
- Suštinske promene u BAT omogućavaju značajno smanjenje emisija bez velikih dodatnih troškova;
- Promene u zahtevima za bezbednost u radu postrojenja zahtevaju uvođenje novih tehnika;
- Izmene u propisima o zaštiti životne sredine to zahtevaju.

Prestanak važenja dozvole: izazovi u praksi

- Dozvola može prestati da važi i ako:
 - operater bude dva puta uzastopno kažnjen za privredni prestup ili prekršaj u skladu sa ovim ili posebnim zakonom.
- Presuda Privrednog suda, avgust 2024:
 - Pravno lice XX je osuđeno na novčanu kaznu od ukupno 2 miliona dinara, a odgovorno lice u pravnom licu na 150 hiljada dinara zbog izgradnje rudarskog objekta na nadvišenju flotacijskog jalovišta bez Saglasnosti na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu.
 - Isti sud je istu kompaniju za istovrsne privredne prestupe osudio šest puta.
 - **Osnov za oduzimanje integrisane dozvole?**
- U sudskoj praksi u postupcima koji su pokrenuti zbog nelegalne gradnje pravna lica često iznose sledeću argumentaciju:
 - radovi bili hitni jer bi bez istih došlo do ugrožavanja ljudi i ekološke katastrofe.
 - proces dobijanja dozvola pred državnim organima dugo traje.
 - Dokazi za tvrdnje?

Nacrtu Zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini

- Odgovornost za štetu koja nije prouzrokovana licima, već samoj životnoj sredini
- Nacrt Zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini predlože modele odgovornosti za štetu prema životnoj sredini i finansijske garancije.
 - <https://www.pars.rs/images/biblioteka/Ekolosko-pravo/2022/Prezentacija-Novi-zakon-o-odgovornosti-za-stetu-prema-zivotnoj-sredini-15-09-22.pdf>

Co-funded by
the European Union

II. Posebno ekološko pravo

Co-funded by
the European Union

Zaštita voda

- Strateški i pravni okvir uređuje pitanja od značaja za:
 - utvrđivanje uslova za sticanje svojine nad površinskim i podzemnim vodama,
 - uslova pod kojima se voda može koristiti i vršiti njena eksploatacija,
 - podelu nadležnosti nad upravljanjem kvalitetom vode i vodnim resursima,
 - povezivanje očuvanja kvaliteta vode sa osnovama javnog zdravlja,
 - očuvanjem zemljišta i smanjenjem zagađenja.

Co-funded by
the European Union

- Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2034. godine. „Sl. glasnik RS”, 3/2017.
- Zakon o vodama „Sl. glasnik RS”, br. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 i 95/2018 - dr. zakon.
- Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje, „Sl. glasnik RS”, br. 67/11, 48/12, 1/16;
- Odluka o otvaranju Budžetskog fonda za vode Republike Srbije, „Sl. glasnik RS”, 9/11;
- Uredba o utvrđivanju Programa upravljanja vodama u 2021. godini, „Sl. glasnik RS”, br. 48/2021;
- Uredba o graničnim vrednostima prioriternih i prioriternih hazardnih supstanci koje zagađuju površinske vode i rokovima za njihovo dostizanje, „Sl. glasnik RS”, 24/14 i dr

Upravni akti kojima se obezbeđuje integrisano upravljanje vodama i zaštita kvaliteta i kvantiteta voda

- vodni uslovi,
 - određuju uslovi pod kojima se mogu sprovoditi aktivnosti u vezi sa izgradnjom novih objekata ili rekonstrukcijom postojećih ako je reč o aktivnostima kojima se periodično ili trajno može uticati na promene u vodnom režimu. (Objekti, radovi i planski dokumenti za koje se izdaju vodni uslovi navedeni su u odredbi čl. 117. Zakona o vodama) Vodni uslovi se izdaju i za planska dokumenta za uređenje prostora, upravljanje ribarskim i zaštićenim područjima i gazdovanje šumama. **Projekat građevinske dozvole mora da bude usklađen sa vodnim uslovima.** Ako u roku od godinu dana od izdavanja vodnih uslova nije podnet zahtev za izdavanje vodne saglasnosti, vodni uslovi prestaju da važe.
- vodna saglasnost i
- vodna dozvola.

- vodna saglasnost

- Nadležni organ utvrđuje da li je tehnička dokumentacija za objekte, radove ili planska dokumenta usklađena sa izdatim vodnim uslovima. Ako utvrdi usklađenost, izdaje vodnu saglasnost.
- Ona nije uslov niti za izdavanje građevinske niti za izdavanje upotrebne dozvole.
- Ako se u roku od dve godine od dana prijema vodne saglasnosti ne otpočne sa aktivnostima radi čije realizacije su zatraženi, vodna saglasnost prestaje da važi.

Co-funded by
the European Union

- Vodna dozvola

- upravni akt kojim se utvrđuju uslovi pod kojima se može vršiti korišćenje vode, ispuštanje otpadnih voda, skladištenje i ispuštanje opasnih materija u vodu ili uslovi pod kojima se mogu obavljati bilo koje aktivnosti ako se njihovim preduzimanjem utiče na vodni režim.
- Izdaje se na period ne duži od 15 godina.
- Pribavlja se kada je takva obaveza određena vodnim uslovima.
 - Pravilnik o određivanju slučajeva u kojima je potrebno pribaviti vodnu dozvolu. „Sl. glasnik RS”, br. 30/17
 - Prava koja su stečena izdavanjem vodne dozvole se mogu prenositi uz dobijenu saglasnost javnog vodoprivrednog preduzeća ili drugog organa koji ju je izdao.
- Ako imalac vodne dozvole ne postupa u skladu sa dozvolom navedenim uslovima, organ koji ju je izdao donosi rešenje o utvrđivanju prestanka važenja. Prestaje da važi i ako se imalac u pisanoj formi odrekne daljeg korišćenja, kao i ako je, bez opravdanih razloga, ne koristi duže od dve godine od dobijanja.
- Evidencija o izdatim vodnim aktima se vodi u vodnoj knjizi.

Izazovi u praksi

- Obaveza prečišćavanja otpadnih voda
- Zakon o vodama i Uredba o graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje
- Pravni okvir sadrži:
 - odredbe o roku u kojem su pravna lica koja svoje otpadne vode ispuštaju u recipijent ili javnu kanalizaciju dužna da svoje emisije usklade sa graničnim vrednostima emisije zagađujućih materija u vode (najkasnije do 31. decembra 2025. godine);
 - odredbe o obavezi da se izradi Akcioni plan koji utvrđuje rokove za postepeno dostizanje graničnih vrednosti;
 - obavezu da se postupi po Akcionom planu i
 - obavezu da se svake dve godine od donošenja Akcionog plana podnese izveštaj o sprovođenju Akcionog plana.
- Uredbi ne nailazimo na odredbe koje bliže uređuju formu i sadržaj Akcionog plana. U drugim oblastima zaštite životne sredine uobičajeno je da se uz utvrđivanje obaveze operatera da pripremi plan koji bi trebalo da dovede do smanjenja emisija utvrđuje i rok u kome je određen operater dužan da izradi plan koji se odnosi na određeni period, kao i obavezni elementi njegovog sadržaja

- Zakon o vodama propisuje dva krivična dela: neovlašćeno punjenje i korišćenje akumulacije i oštećenje pri eksploataciji rečnih nanosa (Zakon o vodama, čl. 209 i 2010).

Co-funded by
the European Union

Zaštita kvaliteta vazduha

- Pravni okvir uređuje zaštitu kvaliteta vazduha obuhvata izvore koji:
 - uređuju posebne upravne postupke kojima se sprečava ili smanjuje zagađivanje vazduha u skladu sa graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija (npr. PM10 i PM 2.5 čestica, sumpor-dioksida, azot-dioksida i dr.), te uspostavljaju jedinstveni sistem upravljanja kvalitetom vazduha.
 - uređuju pitanja od značaja za postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač.
 - koji uređuju postupak utvrđivanja koncentracije gasova sa efektom staklene bašte u cilju upravljanja emisijama koje doprinose klimatskim promenama.

- Zakon o zaštiti vazduha, „Sl. glasnik RS”, br. 36/09 i 10/13
 - utvrđuje dozvoljene količine zagađujućih materija u određenim proizvodima (fosilna goriva, boje i lakovi);
 - postupak kontrole emisija isparljivih organskih jedinjenja, što uključuje i skladištenje i distribuciju nafte i naftnih derivata;
 - postupka kontrole emisija iz pokretnih izvora zagađenja;
 - utvrđivanje maksimalnih nacionalnih emisija;
 - upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač,
 - uređuje sistem za sprečavanje i smanjivanje zagađenja vazduha emisijama sa efektom staklene bašte na koji se nadovezuje Zakon o klimatskim promenama.
- Osnove su bliže razrađene nizom podzakonskih akata.

Co-funded by
the European Union

- Uredba o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži, Sl. glasnik RS, br. 58/2011;
- Uredba o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha, Sl. glasnik RS, br 11/2010, 75/2010, 63/2013;
- Uredba o određivanju zona i aglomeracija, Sl. glasnik RS, br. 58/2011, 98/2012;
- Uredba o metodologiji za izradu inventara emisija i projekcija zagađujućih materija u vazduh, Sl. glasnik RS, br. 3/2016;
- Uredba o merenjima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora zagađivanja, Sl. glasnik RS, br. 5/2016;
- Uredba o utvrđivanju liste kategorija kvaliteta vazduha po zonama i aglomeracijama na teritoriji Republike Srbije za 2016. godinu, Sl. glasnik RS, br. 18/2018;
- Uredba o graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz postrojenja za sagorevanje, Sl. glasnik RS, br. 6/2016;
- Uredba o graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora zagađivanja, osim postrojenja za sagorevanje, Sl. glasnik RS, br. 111/2015;
- Pravilnik o uslovima za izdavanje dozvole za merenje kvaliteta vazduha i dozvole za merenje emisije iz stacionarnih izvora zagađivanja, Sl. glasnik RS, br. 21/2010;
- Pravilnik o sadržaju planova kvaliteta vazduha, Sl. glasnik RS, br. 21/2010; Pravilnik o sadržaju kratkoročnih akcionih planova, Sl. glasnik RS, br. 65/2010;
- Pravilnik o načinu razmene informacija o mernim mestima u državnoj i lokalnoj mreži, tehnikama merenja, kao i o načinu razmene podataka dobijenih praćenjem kvaliteta vazduha u državnoj i lokalnim mrežama, Sl. glasnik RS, br. 84/2010

Nacionalni plan i program

- Nacionalni program za postepeno smanjivanje maksimalnih vrednosti emisija zagađujućih materija na teritoriji Srbije
- Nacionalni plan za smanjenje emisija iz postojećih postrojenja za sagorevanje - NERP

Co-funded by
the European Union

Obaveze operatera

- Operater je dužan da vodi računa o usaglašenosti emisija u vazduh sa graničnim vrednostima u svim razvojnim fazama, od projektovanja, preko izgradnje i određivanja opreme, pa do korišćenja i održavanja.
- Operater je dužan da tokom proizvodnog procesa prati emisije u vazduh i da ih održava u granicama koje su propisane:
 - u integrisanoj dozvoli, (Zako o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, čl. 16.)
 - u Studiji o proceni uticaja na životnu sredinu (Pravilnik o sadržaju Studije o proceni uticaja na životnu sredinu „Sl. glasnik RS”, br. 69/2005, čl. 9. i čl. 10.) ili
 - u dozvoli za rad (Zakon o zaštiti vazduha, čl. 56. st. 6.)
- Prekoračenje graničnih vrednosti obavezuje operatera - u najkraćem roku preduzimanje mere kojima se nivo emisija prilagođava utvrđenim graničnim vrednostima – uključujući i smanjenje obima rada ili obustavljanje rada.

Klimatske promene

- Pravo klimatskih promena obuhvata pravne norme kojima se uređuju pitanja od značaja za ograničavanje emisija sa efektom staklene bašte i pravne norme kojima se uređuju pitanja od značaja za otklanjanje već nastalih posledica klimatskih promena ili onih koje su u nastajanju.
- Osnova za ispunjenje obaveza koje se odnose na smanjenje emisija GHG:
 - Okvirna konvencije UN o promeni klime
 - Sporazum iz Pariza (2015)
 - usklađivanje našeg prava sa pravnim tekovinama EU u oblasti klimatskih promena
 - Uticaj Energetske zajednice na pravo klimatskih promena
 - Pristupajući Energetskoj zajednici, članice su se saglasile i sa primenom određenih izvora ekološkog *acquis*-ja, među kojima je i Direktiva 2001/80/EZ o ograničenju emisija određenih zagađivača u vazduh iz velikih ložišta i Direktiva o proceni uticaja na životnu sredinu.
 - Zakon o klimatskim promenama
 - Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte
 - Dozvola za emisije gasova sa efektom staklene bašte

Zaštita od buke i vibracija

- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini, „Sl. glasnik RS”, br. 96/2021.
- Granične vrednosti su propisane Uredbom o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje indikatora buke, uznemiravanja i štetnih efekata buke u životnoj sredini.
 - Pravilnik o metodologiji za određivanje akustičnih zona, „Sl. glasnik RS”, br.72/10;
 - Pravilnik o metodama merenja buke, sadržini i obimu izveštaja o merenju buke, „Sl. glasnik RS”, br. 72/10;
 - Pravilnik o metodologiji za izradu akcionih planova, „Sl. glasnik RS”, br. 72/10;
 - Pravilnik o uslovima koje mora da ispunjava stručna organizacija za merenje buke, kao i dokumentaciji koja se podnosi uz zahtev za dobijanje ovlašćenja za merenje buke, „Sl. glasnik RS”, br. 72/10;
 - Uredba o indikatorima buke, graničnim vrednostima, metodama za ocenjivanje, indikatora, „Sl. glasnik RS”, br. 75/10;
 - Pravilnik o sadržini i metodi izrade strateških karata buke i načinu njihovog prikazivanja javnosti, „Sl. glasnik RS”, br.80/10;
 - Pravilnik o buci koju emituje oprema koja se upotrebljava na otvorenom prostoru, „Sl. glasnik RS”, br. 01/13.

- Nosilac projektovanja novih ili rekonstrukcije postojećih objekata koji su namenjeni stanovanju, obavljanju poslovne ili industrijske delatnosti ima obavezu da sprovede mere zvučne zaštite.
- Prilikom sprovođenja procene uticaja projekta na životnu sredinu, izdavanja integrisane dozvole ili spovođenja postupka strateške procene uticaja planova i programa na životnu sredinu, jedinica lokalne samouprave, koja daje saglasnost u određenim fazama navedenih postupaka, utvrđuje i mere zvučne zaštite kojima se utiče na smanjenje nivoa zvuka. Istu obavezu ima i autonomna pokrajina u slučajevima kada je nadležna za vođenje navedenih postupaka

Obaveze operatera postrojenja koja u obavljanju aktivnosti emituju buku

- Operateri postrojenja koja u obavljanju delatnosti emituju buku odgovorni su za:
 - preduzimanje aktivnosti kojima se sprečava izloženost buci preko granične vrednosti,
 - preduzimanje mera ograničenja i zabrane.
- Operateri imaju obavezu da sprovode mere zaštite od buke i učestvuju u troškovima zaštite od buke u životnoj sredini.
- **Nivo buke koje oslobađa postrojenje procenjuju se u postupku procene uticaja na životnu sredinu.**
 - U Studiji o proceni uticaja na životnu sredinu navode se neposredni i posredni uticaji buke na životnu sredinu i njeni negativni uticaji na zdravlje ljudi. Na osnovu karakteristika izvora buke, studija obavezno sadrži mere za smanjenje štetnih efekata buke, kao i uslove pod kojima se može obavljati delatnost.
- Kada je reč o postrojenjima za čiji rad se izdaje integrisana dozvola, uslovi za rad koji se odnose na smanjenje štetnih efekata buke čine **sastavni deo integrisane dozvole.**

Izazovi u praksi

- Presuda Osnovnog suda, mart 2021.

Међутим, суд је оценио да тужени није у потпуности испуњавао дужности из члана 8 став 1 Закона о заштити од буке у животној средини, тј. суд сматра да је тужени био у прилици да послове поверене наведеном одредбом обавља на начин који би био делотворнији, тј. који би у већој мери умањио изложеност тужилаца штетном деловању недозвољеног нивоа буке, а што није учинио. Овлашћења из наведене одредбе дају широке могућности туженом да утврђује мере и услова заште од буке, у вези са чим је овлашћен да сачињава планове, програме и пројекте, доноси акционе планове, те врши акустичко зонирање које подразумева одређивање граничних вредности индикатора буке за различита подручја према њиховој намени у оквиру чега је тужени овлашћен да одређује мере забране и ограничења. Ово овлашћење произлази и из члана 17 истог Закона. Супротно правној аргументацији туженог, цитиране одредбе овлашћују и обавезују туженог да пропише ограничења, контролише њихову примену и тако утиче на ниво буке у оквирима дозвољених граничних вредности прописаних Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини.

Zaštita od vibracija u životnoj sredini

- Zakon o zaštiti životne sredine (čl. 3. st. 1. tač. 8–9):
 - Vibracije: kao ispuštanje energije u životnu sredinu, čije količine, način i mesto ispuštanja predstavljaju informacije koje se beleže u registar izvora zagađivanja životne sredine.
- Pravni okvir za zaštitu od buke:
 - Zakon o zaštiti životne sredine (čl. 31. st. 2.) i posebni zakoni i podzakonski akti koji propisuju obavezu primene mera kojima se smanjuje uticaj mehaničkih potresa na zdravlje ljudi i životnu sredinu kao posledice ljudske delatnosti. Vid. npr. Pravilnik o preventivnim merama za bezbedan i zdrav rad pri izlaganju vibracijama. „Sl. glasnik RS”, br. 93/11 i 86/19.
 - Među uslovima koji se utvrđuju integrisanom dozvolom nalaze se i mere za smanjenje vibracija, a uticaj vibracija se procenjuje i u proceni uticaja na životnu sredinu. (Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, čl. 16. st. 2. tač. 6. Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu, Prilog 2.)

Ostale oblasti od značaja za sektorsku zaštitu životne sredine

- Upravljanje otpadom
- Upravljanje posebnim tokovima otpada
- Upravljanje rizikom od hemikalija
- Pravni okvir zaštite prirode i održanja biološke raznovrsnosti
- Pravni okvir zaštite od jonizujućih i nejonizujućih zračenja i upravljanje energijom

Co-funded by
the European Union

III. Zelena Agenda za Zapadni Balkan i korporativna održivost

Co-funded by
the European Union

1. Regulatorni okvir transformacije evropske ekonomije ka održivosti

- Evropski zeleni dogovor (2019)
- Uredba (EU) 2021/1119 o uspostavljanju okvira za dostizanje klimatske neutralnosti (European Climate Law)
- 'Fit to 55 package'
 - EU sistem trgovanja emisijama (EU ETS)
 - Uredbu o podeli napora
 - upravljanje obnovljivom energijom, transportom i održivim prostornim planiranjem

 EU Council
@EUCouncil · [Follow](#)

[#Fitfor55](#) laws adopted:

- ✓ EU emissions trading system [#ETS](#)
- ✓ social climate fund [#SCF](#)

A key step towards [#ClimateNeutralEU](#):

- greening power and energy-intensive industries
- cutting emissions in transport and buildings
- supporting people most affected by the green transition

EU Emissions Trading System reform

- **More ambitious** emission reduction **goals**
- **Faster reduction of the cap**
(first -4.3% and then -4.4% annually)
- **fewer allowances** of the market
(reduction of 117 million allowances in two years)

2. Uključivanje ekološkog i klimatskog rizika: novi vidovi primene Arhuska konvencija

- *2022 EU: Direktiva o izveštavanju o korporativnoj održivosti (The Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD)*
 - *EU standardi za izveštavanja o održivosti (European Sustainability Reporting Standards - ESRS)*
 - *integrisani i klimatski ciljevi (Evropski zeleni dogovor European Green Deal)*
- *Ovlašćenja Direktive se protežu van granica EU i obuhvataju kompanije koje posluju sa ili unutar EU, kao i saradnju unutar lanaca vrednosti.*
- *Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika - Carbon Border Adjustment Mechanism - CBAM*
 - *Postepeno uvođenje CBAM-a do 2026. god.*
- *EU Taksonomija*
 - *Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088*
 - *In 2022 European Commission presented a Complementary Delegated Act (CDA) that includes fossil gas and nuclear energy in the European Union's Sustainable Finance Taxonomy, a classification system to determine whether an economic activity is considered environmentally sustainable to guide private investment.*
- *Regulation for a Critical Raw Materials*

3. Uticaj EZD na Zapadni Balkan

Sofijske deklaracije o Zelenoj Agendi za Zapadni Balkan (novembar 2020)

Identifikuje pet oblasti u kojima je potrebno sprovesti reforme kako bi se stvorila institucionalna osnova za zelenu tranziciju:

- dekarbonizacija;
- smanjenje zagađenja vazduha, vode i zemljišta i efekata kumulativnog zagađenja;
- podsticanje održive proizvodnje i potrošnje kao osnova cirkularne ekonomije;
- uspostavljanje održivog sistema za snabdevanje i proizvodnju hrane i održivih ruralnih područja;
- zaštita biološke raznovrsnosti.

Co-funded by
the European Union

Tweet

European Commission

@EU_Commission

Today, [@vonderleyen](#) presented a new growth plan for the Western Balkans.

The plan builds on four pillars:

1. Bring the Western Balkans closer to the EU [#SingleMarket](#)
2. Deepen regional economic integration
3. Accelerate fundamental reforms
4. Increase pre-accession funds

Von der Leyen presents 4-pillar plan to bring Western Balkans closer to the EU

31. 05. 2023.

President of the European Commission explained that the plan is built on 4 important pillars – bringing the Western Balkans closer to the EU single market, deepening regional economic integration, accelerating fundamental reforms, and increasing pre-accession funds in the WB.

BRATISLAVA – European Commission President Ursula von der Leyen announced a **new growth plan for the Western Balkan countries** at the GLOBSEC Bratislava Forum, with an aim to bring Western Balkans closer to the EU.

Von der Layen highlighted the possibility to join a digital single market in the area such as e-commerce, cyber security, and the possibility to facilitate trade in goods and payments. She explained that closer association with the **EU single market goes hand in hand with the common regional market and regional energy market.**

Co-funded by
the European Union

- Novi Instrument pomoći reformama i rastu za Zapadni Balkan u iznosu od 6 milijardi evra za period 2024-2027. Plaćanja će biti izvršena tek nakon ispunjenja dogovorenih reformi.
- **Novi Plan rasta za Zapadni Balkan** zasnovan je na **četiri stuba**, čiji je cilj:
 - 1. Unapređenje ekonomske integracije sa jedinstvenim tržištem Evropske unije** u zavisnosti od usklađivanja Zapadnog Balkana sa pravilima jedinstvenog tržišta i otvaranja relevantnih sektora i oblasti za sve susede u isto vreme, u skladu sa zajedničkim regionalnim tržištem. Predlaže se sedam prioriternih oblasti:
 1. Slobodno kretanje robe;
 2. Slobodno kretanje usluga i radnika;
 3. Pristup jedinstvenoj zoni plaćanja u evrima (SEPA);
 4. Olakšavanje drumskog saobraćaja;
 5. Integracija i dekarbonizacija energetske tržišta;
 6. Jedinstveno digitalno tržište;
 7. Integracija u industrijske lance snabdevanja

IV. Izvori

Co-funded by
the European Union

ЕКОЛОШКО ПРАВО

Ekološko parvo (2021)

Mirjana Drenovak-Ivanović

Izdavač: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Imajući u vidu složenost pravnih odnosa u oblasti zaštite životne sredine, u udžbeniku „Ekološko pravo” se ukazuje na osnove upravnopravne zaštite životne sredine i posebne upravne postupke (procena uticaja na životnu sredinu, izdavanje integrisane dozvole, strateška procena uticaja na životnu sredinu, pristup ekološkim informacijama i dr.), te na osnove građanskopravne i krivičnopravne zaštite životne sredine. Dometi pravne zaštite i pravni okvir koji dopušta odmeravanje javnih interesa koji se prepliću sa zaštitom životne sredine analizirani su i kroz prizmu aktivnosti koje se odvijaju pod okriljem Ujedinjenih nacija, Saveta Evrope i Evropske unije. Izlaganje o zakonodavstvu Srbije u oblasti zaštite životne sredine zaokruženo je analizom domaće upravne i sudske prakse.

УТИЦАЈ ЕКОЛОШКОГ ACQUIS-ЈА НА РАЗВОЈ ЕКОЛОШКОГ ПРАВА У СРБИЈИ

ЗБОРНИК РАДОВА

ПРИРЕДИЛА
ПРОФ. ДР МИРЈАНА ДРЕНОВАК-ИВАНОВИЋ

- Uticaj ekološkog *acquis*-ja na razvoj ekološkog prava u Srbiji, ur. M. Drenovak-Ivanović, Beograd, 2022.
 - <https://ius.bg.ac.rs/publikacije/%d1%83%d1%82%d0%b8%d1%86%d0%b0%d1%98-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d1%88%d0%ba%d0%be%d0%b3-acquis-%d1%98%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%80%d0%b0%d0%b7%d0%b2%d0%be%d1%98-%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%be%d1%88/>

МИРЈАНА ДРЕНОВАК-ИВАНОВИЋ

ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ
ЗАСТУПНИКА КОЛЕКТИВНИХ И
ШИРИХ ИНТЕРЕСА ЈАВНОСТИ
У ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Pravni položaj zastupnika kolektivnih i širih interesa javnosti u zaštiti životne sredine (2022)

Mirjana Drenovak-Ivanović (autor)

Izdavač: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu

Donošenjem Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu i Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (2004) uređeni su posebni upravni postupci u kojima zainteresovana javnost ima položaj stranke u postupku donošenja odluka. Nakon što je Zakonom o opštem upravnom postupku (2016) omogućeno da i zastupnici kolektivnih interesa i zastupnici širih interesa javnosti imaju svojstvo stranke u upravnom postupku, otvoren je niz pitanja: da li je time jasnije određen krug predstavnika javnosti koji mogu steći stranačku legitimaciju, da li je time ojačan pravni položaj zastupnika kolektivnih i širih interesa javnosti van posebnih upravnih postupaka, da li se time doprinosi primeni standarda Arhuske konvencije o učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u ekološkim stvarima. Kako bi se utvrdili elementi na osnovu kojih se može odrediti procesni položaj zastupnika kolektivnih i širih interesa javnosti, u monografiji je analizirana praksa naših organa uprave, Komiteta za usklađenost sa Arhuskom konvencijom, Suda pravde Evropske unije i Evropskog suda za ljudska prava.

ПРАКТИКУМ

О ПРИМЕНИ ЕКОЛОШКОГ ПРАВА – СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА

- Drenovak-Ivanović, M. (ur.). **Praktikum o primeni ekološkog prava – studije slučaja**, Pravosudna akademija/Misija OEBS-a u Srbiji, 2020.

<https://www.osce.org/sr/mission-to-serbia/480970>

Hvala na pažnji!

Prof. dr Mirjana Drenovak-Ivanović
mirjana.drenovak@ius.bg.ac.rs

Co-funded by
the European Union